

10) соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати.

В управлінні відповідних місцевих державних адміністрацій перебувають об'єкти державної власності, передані їм в установленому законом порядку. У разі делегування місцевим державним адміністраціям районними чи обласними радами відповідних повноважень в їх управлінні перебувають також об'єкти спільної власності територіальних громад. Місцевим державним адміністраціям забороняється використовувати об'єкти державної власності, власності територіальних громад, що перебувають в їх управлінні, як заставу чи інші види забезпечення, а також здійснювати операції уступки вимоги, переведення боргу, прийняття переведення боргу, дарування, пожертвування.

Структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій здійснюють керівництво галузями управління, несуть відповідальність за їх розвиток, вони підзвітні та підконтрольні головам відповідних місцевих державних адміністрацій, а також органам виконавчої влади вищого рівня.

Фінансове забезпечення місцевих державних адміністрацій здійснюється за рахунок Державного бюджету України.

Для забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій, їх структурних підрозділів за ними на праві управління закріплюється майно, що є державною власністю.

Посадові особи місцевих державних адміністрацій є державними службовцями, їх основні права, обов'язки, відповідальність, умови оплати праці і соціально-побутового забезпечення визначаються Законом України «Про державну службу». Посадові особи місцевих державних адміністрацій несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, акти інших посадових осіб, які призначаються ними, можуть бути оскаржені в судовому порядку відповідно до закону.

Таким чином, правовий статус місцевих органів виконавчої влади визначається Конституцією України та Законом України «Про місцеві державні адміністрації».

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про державну службу». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
3. Демків Р. Я. Конституційне право України : [курс лекцій] / Р. Я. Демків. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 332 с.

Ситайло Олександр Ігорович

студент 14 групи історичного факультету,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Магдебурзьке право та його розвиток на українських землях

Магдебурзьке право є однією із найвідоміших систем середньовічного міського права, яка регулювала різноманітні політичні, соціально-економічні та правові відносини того часу.

Не зважаючи на широке застосування магдебурзького права в Україні, воно є не в повній мірі дослідженим у вітчизняній правовій науці. Все це засвідчує необхідність опрацювання та вивчення магдебурзького права в ракурсі правового досвіду. Тому метою статті є дослідити особливості застосування магдебурзького права, зокрема на території Правобережної України.

Магдебурзьке право виникло тоді, коли у 1188 р. архієпископ Віхман надав привілей на самоврядування місту Магдебургу в Німеччині. Воно спиралося на середньовічні німецькі правові джерела: «Саксонське Зерцало», «Швабське Зерцало», а також постанови присяжних міста. Вперше в Україні магдебурзьке право дістали: м. Санок в 1339 р., Львів – 1356 р., Кременець – 1374 р. Берестя – 1390 р., Київ – 1494–97, Станіславів – 1663 р. Трохи пізніше його отримали: Вінниця, Глухів, Дубно, Житомир, Лубни, Полтава, Чернігів, Рівне [1, с. 301],

Одержання містами права самоврядування перетворило їх жителів на окремий замкнутий стан. Міщани українських міст боролися проти утисків зі сторони держави, магнатів і від церкви за повернення своїх прав. Міщанство ж мало свої органи самоуправління. У місті була міська рада (магістрат), котрий складався з вйта, помічників вйта, а також із двох колегій – ради й лави. Число райців залежало від того, якого розміру було місто, воно могло коливатися від 6 до 24 осіб. Рада розглядала цивільні справи, займалася розподілом податків між міщанами і, разом з тим, стежила за їх своєчасним збором, регулювала торговельні операції. У королівських містах підсумки виборів затверджував тільки староста. Магістрат керував справами міської адміністрації, суду, фінансів, поліції [2, с. 100].

Крім того існувала і процедура формування органів міського самоврядування. Вибори проводили кожного року в день, який зазначали на перед. Участь в виборах обов'язково мали брати всі міщани міста.

Кандидати обов'язково повинні були мати нерухоме майно в місті. Вони мали бути: середнього достатку, мати власний будинок, бути надійним у своїх вчинках та діях та не розголошувати міські таємниці.

Після отримання магдебурзького права, місто сплачувало гроші в державну казну. Певна частина натуральних повинностей була ліквідована, встановлювалися єдині податки з ремесла і з торгівлі. Місто було звільнене від управління і суду королівських чи князівських намісників.

Варто також зазначити, що міста, котрі отримали магдебурзьке право, були поділені на дві групи:

- де мала чинність магістратська управа;
- з управою ратушною [3].

В ратушному місті керівниками були вйти і бурмістри, котрі були виконувачами обов'язків функцій королівських і князівських намісників.

Склад магістрату – дві колегії – лави, котрі відали судовими справами, і ради, що займалися адміністративно-господарськими справами. Членів магістрату називали лавниками і радниками.

В магістраті знаходилися тільки найзаможніші міщани, які дбали про стягнення податків з млинів, броварень та гончарень.

Лава виконувала судові функції, зокрема в карних справах. Вона під керівництвом вйта, становила колегію з одинадцяти осіб, для оголошення вироку могло бути суддів менше (навіть три).

Суд, згідно з магдебурзьким правом, відмінний від адміністрації. В ради були зосереджені і суддівські і адміністративні функції. Відносно апеляції можна сказати, що вищі апеляційні інстанції для магістратських судів були в містах з магдебурзьким устроєм. Для прикладу, Львівський магістрат був вищою апеляційною інстанцією для Галичини і для Поділля.

Серед позитивних сторін німецького права є такий важливий аргумент: воно надало можливість міщанам вибирати чи змінювати фах, створило правову базу для торговельно-ремісничих занять [4].

Великий вплив на формування і на подальше майбутнє міського самоврядування мав власник міського поселення чи староста. Вважалося, що власники міст – їх повноправні господарі. Проте необхідно пам'ятати і про те, що ступінь міського самоврядування певною мірою тоді залежав від міської громади: від її сили, уміння ладнати з власниками міста. Королівські міста не були в кращому становищі, оскільки постійно зазнавали утисків з боку старост.

Привілеї передбачали декілька варіантів обрання міських властей. Князь Кирило Ружинський на своєму ґрунті заклав містечко Новий Ружин (Київське воєводство). А у привілеї мова йшла про те, що війта, бурмістрів і радців призначав князь і судові апеляції теж мали йти до нього. У привілеї Форошні (Київське воєводство) було зазначено, що війт, бурмістр і радці можуть бути обрані за згоди власника Василя Козаровського. Северин Потоцький, коли засновував місто Сущани (Київське воєводство), просив короля підтвердити це починання, що король і зробив, і надав місту магдебурзьке право. Привілей дозволяв міщанам кожного року у визначений день обирати кандидатів на посаду війта, бурмістра і радців, а Северин Потоцький з них затвердить війта, бурмістра і трьох радців.

Міський уряд мав судити «кримінальні, поточні і гостинні справи, а апеляція в кримінальних та важливіших справах іде до власника» [2, с. 275]. Рада та лава мали представляти та захищати громадянські інтереси міщанства, а на чолі їх обидвох стояв війт. Війт перш за все виражав волю магната-власника або ж старости. Інститут війтівства був центральним у системі міського самоврядування. Магдебурзькі привілеї не приділяли такої уваги цій інституції і практично не розкривали її функціональних обов'язків та прав [5, с. 303].

У приватних містах війта найчастіше обирав власник міста. Ще однією інституцією влади була – рада, яка згідно з умовами магдебурзького права, вважалася головним адміністративним органом. Її функціональна відмінність від війтівського уряду в кожному місті була різною. Відносини між лавою і радою не були антагоністичними, оскільки рада обирала своїх членів з числа лавників і членами обох інституцій були люди, котрі перебували в одному соціальному колі. Функції цих інституцій були змішані, разом вони могли утворювати те, що джерела називали «урядом» міста. Таке змішування закладалось ще в текстах привілеїв, коли говорилося про те, що судитись міщани повинні перед війтом чи бурмістром і міською радою (Базалія, Волинське воєводство), склад ради теж формувався по різному.

Отже, магдебурзьке право в Україні тісно пов'язане з державотворчим процесом того часу. Для міщан боротьба за надання магдебурзького права стала своєрідним способом здобути певну автономію від держави та від правової основи для того, щоб захистити себе від великих феодалів, котрі завжди вимагали від міста повинностей та податків. Дарування місту магдебурзького права було важливим чинником

державного управління, який надавав змогу розширити свою соціальну базу і здійснити тиск на феодалну аристократію за допомогою міщан.

Магдебурзьке право на українських землях мало важливі наслідки. Для прикладу, захист міського населення від сваволі намісників короля і багатих землевласників. Воно дало можливість створити сприятливі умови для того, щоб розвивалися ремесла і торгівля. Крім того, з'явилася можливість «європеїзувати» життя міщан і ввести в нього правові норми.

Магдебурзьким правом була встановлена виборна система органів міського самоврядування та суду, визначені функції, регламентована діяльність купецьких об'єднань та цехів, регулювалося питання торгівлі, опіки, спадку, а також визначалося покарання за різні види злочинів.

Явище магдебурзького права в Україні сприяло формуванню нових рис ментальності місцевого населення: формувався демократизм, значно зменшилась орієнтація на центральну владу, з'явилося бажання збудувати суспільне життя на основі правових норм, що допомагало формуватися в Україні засадам громадянського суспільства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Усенко І. Б. Саксонське зерцало / І. Б. Усенко, Є. В. Ромінський // Юридична енциклопедія : в 6-ти т. – Т. 5 (П–С). – К., 2003. – 406 с.
2. Магдебурзьке право // Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 3 / [редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : «Укр. Енцкл.», 1998.
3. Магдебурзьке право в історії української державності. URL: http://pidruchniki.com/15970122/pravo/magdeburzke_pravo_istoriy-i_ukrayinskoyi_derzhavnosti
4. Магдебурзьке право і його особливості в Україні. URL: <http://histua.com/knigi/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-zaruba/magdeburzke-pravo-i-jogo-osoblivosti-v-ukraini>
5. Кобилецький М. М. Магдебурзьке право в Україні (XIV – перша половина XIX ст.) : історико-правове дослідження : [монографія] / М. М. Кобилецький. – Львів : ПАІС, 2008. – 406 с.

Павловська Діана Ігорівна

студентка 1 курсу історичного факультету,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Еволюція монархічної форми правління у Великій Британії

Як свідчить історія державно-організованого суспільства, монархія є одним із найдавніших історичних типів форми державного правління. Він сформувався ще за часів появи держави в суспільствах ранніх землеробських культур, де організація влади, здійснювана на жорстко централізованій основі, була найефективнішою, зрозумілою, відповідала найсуворішій регламентації сільськогосподарського виробництва, духовному світові хліборобів-общинників [3].

Залежно від обсягу і характеру повноважень глави держави – монарха, і повноти його влади, монархії можна поділити на необмежені і обмежені.